

Bilaga Gränsdragning enligt avtal 2013

Bakgrund

Från och med 1 februari 2013 är hälso- och sjukvård för personer 18 år och äldre som utförs i ordinärt boende, d.v.s. både hembesök och hemsjukvårdsbesök, upp till och med sjuksköterskenivå ett kommunalt ansvar.

Samverkan, arbetssätt och rutiner mellan slutenvården, primärvården och kommunerna är av betydelse för en god vård när vårdgivaransvaret är delat.

Enligt slutrapporten för kommunaliseringen av hälso- och sjukvården i ordinärt boende är målet bl.a.:

- Patientfokus
- Vårdkvalitet och patientsäkerhet
- Samhällsekonomisk nytta och undvikande av parallella organisationer
- Helhetssyn och samordning av insatser
- Tillgänglighet

Det har med ovanstående som underlag beslutats att riktlinjerna för förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning ska vara gemensamma för landstinget och kommunerna i Norrbottens län.

Hjälpmedelsförskrivning är en del av insatserna inom habiliterings- och rehabiliteringsprocessen som vårdgivaren ansvarar för enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Vårdgivarnas ansvar för hjälpmedel

Hjälpmedelsförskrivning är en del av insatserna inom habilitering och rehabiliteringsprocessen som vårdgivaren ansvarar för enligt Hälso- och sjukvårdslagen.

Kommunernas ansvar

Kommunerna har enligt 18b § Hälso- och sjukvårdslagen hjälpmedelsansvar till personer som bor i särskilda boenden och/eller vistas på dagverksamhet.

En kommun får även i övrigt erbjuda dem som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet. Landstinget får till en kommun inom landstinget överlåta skyldigheten att erbjuda sådan vård om landstinget och kommunen kommer överens om det. För Norrbotten gäller detta från 1 februari 2013 för personer från 18 år och äldre.

Landstingets ansvar

Landstinget har enligt 3b § Hälso- och sjukvårdslagen hjälpmedelsansvar med undantag av kommunernas ansvar enligt 18b §.

Avtal mellan landstinget och kommunerna

Avtal om ansvarsfördelning för hjälpmedel finns sedan 2006. Avtalet reglerar att landstinget ansvarar för förskrivning av hjälpmedel till personer i ordinärt boende och att kommunerna har motsvarande ansvar för personer i särskilda boendeformer.

Avtalet 2013 avser hälso- och sjukvård i ordinärt boende upp till och med sjuksköterskenivå för vuxna personer 18 år och äldre. Avtalet från 2013 ändrar gränsdragningen för hjälpmedelsförskrivning i ordinärt boende, men inte för särskilda boendeformer. Gränsdragningen för hjälpmedelsförskrivning enligt det nya avtalet beskrivs på följande sidor.

Gränsdragning enligt avtal fr.o.m. 2013

Hemsjukvård och hembesök i ordinärt boende för vuxna personer 18 år och äldre är kommunernas ansvar. Hjälpmedelsförskrivning som förutsätter hembesök i ordinärt boende och hjälpmedelsförskrivning i hemsjukvård är kommunernas ansvar.

I nedanstående gränsdragning ingår inte hjälpmedel som enbart förskrivs av landstingets specialisterheter (t.ex. andning, hörsel, ortopedteknik, syn), hjälpmedel till barn och ungdomar under 18 år samt förskrivning från sjukhusens vårdenheter som inte är primärvårdens ansvar t.ex. psykiatri och logopedi.

Hjälpmedel som förskrivs till personer i kommunernas särskilda boendeformer och dagliga verksamheter ingår inte i denna gränsdragning.

Gränsdragning för hjälpmedelsförskrivning

Enligt avtalet ska tröskelprincipen gälla, vilket innebär att patienten i första hand ska ta sig till hälsocentralen för vård.

Kommunen ansvarar för den hälso- och sjukvård som ges i ordinärt boende till vuxna personer som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social situation (t ex psykiska besvär, saknar stöd från anhöriga) inte på egen hand eller med stöd kan uppsöka hälsocentral/mottagning.

Hjälpmedelsförskrivning utgör inte någon isolerad insats utan är en del av en habiliterings- eller rehabiliteringsprocess. I all vård, inklusive habilitering och rehabilitering, är helhetssynen på personens behov och situation viktig.

En förskrivare har ansvaret för att hela förskrivningsprocessen genomförs. Vårdansvaret för en patient kan dock flyttas mellan olika vårdansvariga verksamheter t.ex. från slutet till öppen vård.

Kostnadsansvaret för förskrivna hjälpmedel ska följa förskrivningsansvaret.

För Norrbotten innebär det också att förskrivaransvaret kan flyttas mellan kommuner och landstinget inom öppen vård när vårdansvaret ändras beroende på om hembesök krävs eller inte i förskrivningsprocessen. Vårdansvaret kan ändras om t.ex. hjälpmedelsbehovet eller bostadsmiljön ändras.

För de hjälpmedel som krävt hembesök för att provas ut kvarstår uppföljnings- och kostnadsansvaret hos förskrivaren i kommunen.

Syftet med organisationsförändringen är att ha patientens behov i centrum vilket innebär att när det gäller hjälpmedelsförskrivning ska inte patienten ha förskrivare av samma yrkeskategori hos båda vårdgivarna.

Beslut om att en patient tillhör hemsjukvården eller har behov av hembesök fattas av den legitimerade personal, på sjukhus, hälsocentraler och i kommunerna som möter patienten. Det innebär att båda huvudmännen kommer att göra bedömningar om patienten själv eller med stöd av annan kan uppsöka hälsocentral/mottagning eller inte.

Den legitimerade personalen gör en bedömning av behovet och om hembesök krävs för förskrivning. Den individuella bedömningen ska dokumenteras i patientens journal. Om patienten hänvisas till annan vårdgivare bör bedömningen överrapporteras.

I riktlinjerna för förskrivning av hjälpmedel finns det angivet under rubriken ”Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013”:

1. hembesök krävs,
2. hembesök rekommenderas,
3. hälsocentral i första hand

1. Hembesök krävs

De produktområden som i riktlinjerna är markerade med hembesök krävs ansvarar kommunerna för. För att utprovningsresultatet ska ge ett bra resultat är det väsentligt att den utförs i den miljö där hjälpmedlet är avsett att användas.

Socialstyrelsens föreskrift 2008:1 ska vara vägledande för om hembesök krävs eller inte. Enligt föreskriften ska förskrivaren bl. a. sam-

ordna produkten med tidigare förskrivna hjälpmedel, bedöma behovet av anpassning av patientens hemmiljö för att produkterna ska fungera tillsammans på ett säkert sätt, ansvara för att säkerhetsåtgärder vidtas för anpassning av hemmiljön.

Hjälpmedelsförskrivning vid hemsjukvård

För vuxna personer 18 år och äldre som har hemsjukvård är hjälpmedelsförskrivning kommunernas ansvar. Landstinget ansvarar för hjälpmedelsförskrivning till barn som har hemsjukvård.

Om behovet av hemsjukvård för vuxna upphör ska ställning tas till om förskrivansvaret ska kvarstå hos kommunen eller överrapporteras till landstinget. För de hjälpmedel som krävt hembesök för att provas ut kvarstår uppföljnings- och kostnadsansvaret hos förskrivaren i kommunen.

2. Hembesök rekommenderas

Huvudinriktningen är att de produktområden som i riktlinjerna är markerade med hembesök rekommenderas är kommunernas ansvar, men att det ska göras en individuell bedömning om hembesök krävs för förskrivning. Hembesök rekommenderas betyder att hjälpmedlet endast i undantagsfall ska förskrivas från hälsocentralen.

När hjälpmedelsbehov aktualiseras har respektive yrkeskategori att identifiera hälsotillståndets svårighetsgrad och ta hänsyn till andra planerade eller vidtagna åtgärder. En professionell bedömning måste göras om personen kan ta sig till hälsocentralen eller om det krävs hembesök.

För de produktområden som i riktlinjerna är markerade med hembesök rekommenderas ska en bedömning göras om hjälpmedlet ska samordnas med andra tidigare utprovade hjälpmedel. Detsamma gäller även om hjälpmedlet behöver provas ut i hemmiljön och hänsyn tas till omgivningsfaktorer som t.ex. miljö, anhöriga/närstående, arbetsmiljöaspekter. Det är Socialstyrelsens föreskrift 2008:1 som ska vara vägledande för om hembesök krävs eller inte. Krävs hembesök för förskrivning av hjälpmedel är det kommunens ansvar.

Hjälpmedelsförskrivning för en patient ska hållas samman. Patienten ska inte ha hjälpmedel förskrivna av samma yrkeskategori (t.ex. arbetsterapeut) hos båda vårdgivarna.

Har patienten behov av hjälpmedel som både kräver hembesök och där hembesök inte krävs och förskrivarna är olika yrkeskategorier kan förskrivare finnas hos båda vårdgivarna.

3. Hälsocentral i första hand

Huvudinriktningen är att de produktområden som i riktlinjerna är markerade med hälsocentral i första hand är landstingets ansvar, men att det ska göras en individuell bedömning om hembesök krävs för förskrivning.

När patient själv eller med hjälp av annan kan ta sig till hälsocentral eller mottagning och hjälpmedelsbehov aktualiseras har respektive yrkeskategori att utföra en professionell bedömning.

När hembesök inte krävs, när patienten inte har hemsjukvård eller när hjälpmedlen inte behöver samordnas med tidigare förskrivna hjälpmedel och patienten själv eller med stöd av annan kan ta sig till hälsocentral ansvarar landstinget för att förskriva hjälpmedel.

Landstingets förskrivare är samtliga anställda av Norrbottens läns landsting eller har vårdavtal med landstinget i vilket förskrivning av hjälpmedel ingår.

Gränsdragningsproblem

I första hand bör problem lösas på lokal nivå.

Uppkommer oklarheter i enskilda patientärenden om hembesök krävs eller om patienten ska vända sig till hälsocentralen för att få hjälpmedel förskrivet samt om undantag bör göras ska befattningshavaren/förskrivaren vända sig till Länshjälpmedelsgruppen som då ska bestå av lika antal representanter från landstinget och kommunerna.

Tvister löses enligt slutrapporten.

Översikt Gränsdragning avtal 2013

040327	Andningsmuskeltränare	Hälsocentral i första hand
040606	Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen	Hälsocentral i första hand
042706	Stimulatorer för smärtlindring	Hälsocentral i första hand
042718	Hjälpmedel för stimulering av sinnen och känslighet	Hälsocentral i första hand
043306	Hjälpmedel för trycksårsprevention vid liggande	Hembesök krävs
044803	Tränings- och ergometercyklar	Hembesök rekommenderas
044808	Ståbarrar och ståstöd	Hembesök krävs
044821	Tippbrädor	Hembesök krävs

044827	Hjälpmedel för kroppspositionering under behandling	Hembesök krävs
0603	Spinala ortoser och huvudortoser	Hälsocentral i första hand
0604	Ortoser för buken	Hälsocentral i första hand
0606	Övre extremitetsortoser	Hälsocentral i första hand
061206	Fotledsortoser	Hälsocentral i första hand
061209	Knäortoser	Hälsocentral i första hand
090603	Huvudskydd	Hembesök rekommenderas
090621	Fot-, häl- och tåskydd	Hembesök krävs
090903	Strumppådragare	Hälsocentral i första hand
091203	Flyttbara toalettstolar	Hembesök krävs
091212	Toalettstolsförhöjningar, fristående	Hembesök rekommenderas
091218	Toalettstolsförhöjningar, fasta tillsatser	Hembesök rekommenderas
091221	Toalettsitsar med inbyggd lyftanordning	Hembesök krävs
091224	Toalettarmstöd och/eller toalettryggstöd som monteras på toaletten	Hembesök rekommenderas
093303	Bad och duschstolar, badbrädor...	Hembesök rekommenderas
093312	Badbritsar, duschbord och skötbord	Hembesök krävs
120303	Stödkäppar	Hälsocentral i första hand
120306	Armbågs-kryckor	Hälsocentral i första hand
120309	Underarmskryckor (Ra kryckkäppar)	Hälsocentral i första hand
120312	Axillarkryckor	Hälsocentral i första hand
120316	Gånghjälpmedel med tre	Hembesök rekommenderas
120603	Gåstativ	Hembesök rekommenderas
120606	Rollator	Hembesök rekommenderas för rollator som i huvudsak ska användas i bostaden Hälsocentralen i första hand för rollator som enbart ska användas utomhus.
120609	Gästolar	Hembesök krävs
120612	Gåbord	Hembesök krävs
122203	Manuella tvåhjuldrivna rullstolar	Hembesök rekommenderas
122209	Manuella rullstolar med ensides...	Hembesök rekommenderas
122218	Manuella vårdarmanövrerade rullst	Hembesök rekommenderas
122303	Eldrivna rullstolar med manuell st..	Hembesök krävs
122306	Elrullstolar med motoriserad st..	Hembesök krävs
122312	Eldrivna vårdarmanövrerade rull..	Hembesök krävs
122409	Drivaggregat för manuella rullstolar	Hembesök krävs
122430	Bälten och selar till rullstolar	Hembesök rekommenderas
123103	Glidbrädor...	Hembesök rekommenderas/ Hembesök krävs
123106	Vridplattor	Hembesök krävs

123109	Fristående lyftbågar	Hembesök krävs
123112	Repstegar	Hembesök krävs
123115	Uppresningsbälten och västar	Hembesök rekommenderas
123121	Överflyttningplattformar	Hembesök krävs
123603	Hjullyftar för överflyttning av en sittande person med hjälp av..	Hembesök krävs
123604	Hjullyftar för överflyttning av en stående person	Hembesök krävs
123612	Stationära lyftar monterade på väggar, golv och/eller i tak	Hembesök krävs
123615	Stationära lyftar monterade på eller i andra produkter	Hembesök krävs
123618	Stationära fristående lyftar	Hembesök krävs
123621	Lyftselar, ..	Hembesök krävs
180306	Läsbord...	Hembesök rekommenderas
180903	Stolar	Hembesök krävs
180906	Pallar och stolar	Hembesök krävs
180909	Coxitstolar	Hembesök krävs
181003	Ryggstöd	Hembesök rekommenderas
181006	Sittdynor och underlägg	Hembesök rekommenderas
181210	Sängar	Hembesök krävs
181224	Ställbara rygg- och benstöd	Hembesök krävs
181227	Sänggrindar och lyftbågar...	Hembesök krävs
181503	Förhöjningsben	Hembesök rekommenderas
181810	Löstagbara stödhandtag	Hembesök krävs
183015	Portabla ramper	Hembesök rekommenderas
221224	Programvara för ordbehandling	Hälsocentral i första hand
221803	Utrustning för att spela in och åter.	Hälsocentral i första hand
222103	Bokstavs- och symbolsatser/tavlor	Hälsocentral i första hand
222109	Samtalsapparater	Hälsocentral i första hand
222112	Programvara för närkommunikation	Hälsocentral i första hand
222190	Presentationsmaterial för bokstavs...	Hälsocentral i första hand
222421	Telefontillbehör	Hälsocentral i första hand
222430	Porttelefoner	Hembesök krävs
222712	Ur och klockor	Hälsocentral i första hand
222715	Almanackor, kalendrar och pl...	Hälsocentral i första hand
222716	Hjälpmedel för minnesstöd	Hälsocentral i första hand
223303	Stationära datorer	Hälsocentral i första hand
223306	Bärbara datorer och hand- och fick..	Hälsocentral i första hand
223603	Tangentbord	Hälsocentral i första hand
223612	Alternativa inmatningsenheter	Hälsocentral i första hand
223615	Inmatningstillbehör	Hälsocentral i första hand
223618	Programvara för inmatning	Hälsocentral i första hand

223621	Hjälpmedel för att positionera skärmpe- kare och för att välja ...	Hälsocentral i första hand
223912	Speciella programvaror för pr..	Hälsocentral i första hand
240918	Omkopplare (till/från eller annan funktion)	Hälsocentral i första hand
241303	Fjärrstyrssystem	Hembesök krävs
241812	Stativ	Hembesök rekommenderas
241818	Peklampor	Hembesök rekommenderas
241827	Underarmstöd som underlättar...	Hembesök rekommenderas